

De rekreatieoord in West-Vlaanderen

M. ZWAENEPOEL, *Sekretaris Westvlaamse vereniging voor de vrije tijd.*

Opzet en historiek van de 'openluchtrekreatieoord'

De begrippen nationale, regionale en stadsgewestparken of -rekreatieoord hebben wij uit de ons omringende landen overgenomen, waar men vroeger dan bij ons is gaan nadenken over de planmatige spreiding van een hiërarchisch opgebouwd systeem van openluchtrekreatieoord.

In Nederland kregen deze ideeën vaste vorm naar aanleiding van een in 1964 aan de regering voorgelegde structuurschets voor de openluchtrekreatie en vooral sinds de 'Tweede Nota over de Ruimtelijke Ordening in Nederland' (september 1966).

Bij de totstandkoming van de richtplannen voor de ruimtelijke ordening in ons land — in uitvoering van de wet van 29 maart 1962 — hebben sommige streekplangroepen, waaronder Studex, de idee van de bovengewestelijke en de gewestelijke parken overgenomen.

Zo staat in het Richtplan voor de Ruimtelijke Ordening en Ontwikkeling van de Westvlaamse Gewesten¹ te lezen, dat West-Vlaanderen voornamelijk een groot tekort heeft aan voor het publiek toegankelijke groene zones en parken op gewestelijk en bovengewestelijk niveau. Hiermee worden rekreatie terreinen bedoeld waar de rustige rekreatievormen de voorrang krijgen, maar waar het spelelement niet wordt geweerd. De lawaaiveroorzakende rekreatie dient — steeds volgens het Richtplan — op een vrij beperkte ruimte binnen deze terreinen te worden gegroepeerd, evenals de ontspanningsvormen die grote massa's plegen aan te trekken. Zulke parken of groene zones kunnen volgens het Richtplan het best als gewestelijke parken worden opgevat in een landschappelijk kader, waar de bestaande activiteiten, mits zekere aanpassingen, grotendeels kunnen behouden worden. Voor deze bijzondere vorm van rekreatieve infrastructuur dachten de auteurs van het Richtplan in de eerste plaats aan de vrijwaring en het toegankelijk stellen van de nog bestaande bospartijen, van sommige grotere kasteelparken, van duinenpartijen, vijvers e.d. Het Richtplan stelt ook voor dat de precisering van de voorzieningen inzake aanleg van rekreatieve terreinen, gebruik van waterpartijen e.d., in de gewestplannen moet worden opgenomen. Bij de uitwerking van de voorontwerpen van gewestplannen voor de zeven gewesten waarin de 'streek' West-Vlaanderen wordt ingedeeld, werden inderdaad gewestelijke parken voorgesteld op diverse daartoe geschikte plaatsen in de provincie.

In de loop van 1967 — min of meer gelijklopend met de eindredactie van het Richtplan en met het opmaken van de gewestplannen door Studex, werd door het Westvlaams Economisch Studiebureau en in opdracht van de Bestendige Deputatie, een sociologisch onderzoek uitgevoerd naar de vrijetijdsbesteding en de vrijetijdsbehoeften van de Westvlaamse bevolking² waarbij de behoefte aan allerlei gelegenheden voor openluchtrekreatie duidelijk aan bod is gekomen.

Einde 1969 richtte de Provinciale Overheid de Westvlaamse Vereniging voor de Vrije Tijd op³, waarvan een der doelstellingen de bevordering is van de openluchtrekreatie in de zin van het Richtplan, de gewestplannen en het door de Bestendige Deputatie uitgevaardigde onderzoek.

In 1970 heeft Studex, met medewerking van de Westvlaamse Vereniging voor de Vrije Tijd, in het kader van zijn studieopdrachten voor de ruimtelijke ordening een inventaris opgemaakt van de domeinen met landschappelijk en toeristisch belang⁴.

In de loop van de jaren 1970 en 1971 werd de Westvlaamse Vereniging voor de Vrije Tijd gekonfronteerd met de concrete promotie van de openluchtrekreatieoord, terwijl het Provinciaal Bestuur en veel gemeentebesturen een aanvang hebben gemaakt met de grondverwerving en de realisatie van groene zones en rekreatie terreinen.

Uit deze doorlopende konfrontatie van theorie en praktijk is gebleken dat men de openluchtrekreatieoord naar diverse functionele criteria kan onderscheiden en dat dit onderscheid op zijn beurt belangrijke gevolgen heeft voor de realisatieprocedures.

Er zijn groene zones en ... groene zones

Aangezien West-Vlaanderen in zijn geheel en de kuststrook in het bijzonder een toeristische roeping heeft, is het onderscheid tussen de infrastructuur voor de vrije

¹ Studex-WES: 'Richtplan voor de ruimtelijke ordening en ontwikkeling van de Westvlaamse gewesten', Brussel 1968.

² M. Zwaenepoel: 'Vrije Tijd, Een sociologische analyse van het vrijetijdsgebruik en de vrijetijdsbehoeften van de Westvlaamse bevolking', Brugge, 1969.

³ Westvlaamse Vereniging voor de Vrije Tijd vzw, Odevaeregebouw, Gistelsteenweg, 1, Sint-Andries 8200 BRUGGE 2.

⁴ Studie van de toeristische infrastructuur van de gewesten Westkust-Veurne, Middenkust-Oostende en Brugge-Oostkust.

tijd (dag- en weekeindrekreatie van de streekbevolking) en de infrastructuur met toeristisch-ekonomische doelstelling (vreemdelingenverkeer) niet altijd even duidelijk. Evenmin kan de grens tussen groene zones met primair-recreatieve, esthetische, natuurhistorische of agrarische betekenis zeer net worden afgelijnd. Sommige landschappen zijn zo bekend dat zij een even belangrijke betekenis hebben als natuurmonument dan als landbouwgebied, terwijl de meeste gemengde bos- en landbouwgebieden ook een uitgesproken recreatieve waarde hebben.

Binnen deze verscheidenheid van 'groenzones' komt het erop aan beperkte gebieden af te lijnen die een gekoncentreerde recreatiedruk kunnen verdragen. In sommige gebieden zullen zekere toegevingen in verband met de agrarische, de esthetische of de natuurhistorische functies niet altijd te vermijden zijn.

De konkrete inplanting van de openluchtrekreatieoord dient zowel met de bevolkings spreiding als met de aanwezigheid en de ligging van geschikte natuurlijke sites rekening te houden. Een eerste voorwaarde daartoe is derhalve de kennis van de landschappelijke karakteristieken van de streek en de daarin voorkomende gewesten en subgewesten. Sommige landschappen verdragen van nature of omwille van hun primaire functie slechts een zeer extensief recreatief gebruik (de heide, de Polders). Andere kunnen gemakkelijk door grote massa's worden betreden (het strand en sommige duinsekties die daartoe worden bestemd).

Door een gedeeltelijk artificiële uitbouw in de vorm van attractie- en concentratiepunten kan de gemiddelde recreatieve terreinbezetting in zeer gevoelige mate opgevoerd worden. Dit is vaak een dwingende noodzaak in oorspronkelijk rustige recreatiegebieden die na verloop van tijd een zodanige bekendheid en toeloop kennen, dat het gevaar voor verminking moet vermeden worden. Een alternatieve oplossing bestaat erin geleidelijk nieuwe recreatieoord te ontsluiten. In de huidige omstandigheden, waarin het aantal openluchtrekreatieoord van formaat nog zeer gering is, is de tweede oplossing uiteraard de betere. De terreinen die in de onmiddellijke nabijheid van de grote bevolkingskernen liggen — waar de grondprijs ook een woordje meepraat — zullen eerder op artificiële wijze worden aangevuld dan de recreatiegebieden op het rustige platteland.

De Westvlaamse landschappen en hun recreatieve betekenis

Omdat hier de Westvlaamse situatie aan bod zal komen heeft het zin om vooraf inzage te nemen van de landschappelijke kontekst waarbinnen de recreatieoord van formaat — de provinciale domeinen en gewestelijke parken — kunnen worden ingeplant.

Omdat de Belgische Kust in de eerste plaats een nationale roeping heeft, zal hier min of meer abstraktie worden gemaakt van de zee, het strand, de duinstrook en het onmiddellijk achterland. Uiteraard is de kuststrook ook voor de inwoners van West-Vlaanderen een geliefkoosd dag-uitstapdoel en kunnen de voorzieningen voor het vreemdelingenverkeer er evenzeer door de autochtone bevolking gebruikt worden, maar toch zullen de toeristische-ekonomische motieven aan de Kust een groter gewicht in de schaal leggen dan in het achterland, waar de voorzieningen quasi uitsluitend de streekbevolking moeten dienen. In dit bestek worden vooral de openluchtrekreatieoord voor de eigen bevolking aan de orde gesteld.

'Landschappen' kunnen wij de min of meer harmonische eenheden noemen van uiteenlopende factoren als bodem,

relief, waterhuishouding, klimatologische factoren, vegetatie, fauna, menselijke bewoning, natuurhistorische en kunsthistorische monumenten, verkeers- en ekonomische infrastructuur.

De overgangen tussen de diverse landschappen ontstaan door de bruuske of geleidelijke verandering van één of meer van de bovengenoemde elementen. Van noord naar zuid en van west naar oost onderscheidt men in West-Vlaanderen :

1. De kuststrook met zee, strand en duinen

2. De Polders waarbinnen

de Veurnse Polders (ten westen van de IJzer) met inbegrip van het Garzebekeveld en De Moeren

de Middenpolders tussen de IJzer en het kanaal Oostende-Brugge

de Middenpolders, tussen het kanaal Oostende-Brugge en het Boudewijnkanaal (Zeebrugge-Brugge)

de Brugse Polders, ten oosten van het Boudewijnkanaal en ten noorden van de Damse vaart.

3. Het IJzerbekken ten zuiden van Diksmuide met De Blankaart en de IJzerbroeken, en met inbegrip van het Vrijbos te Houthulst.

4. Het westelijke of Torhoutse Houtland met als interessante punten :

het bosgebied van Koekelare-Vladslo

het Wijnendalebos en omgeving

het Kasteelpark en -bos van Aartrijke

het Groenhovebos van Torhout

de Kroonhoekbossen en de bossen van Vloetenveld.

5. Het Brugse Houtland

met als belangrijkste landschapselementen :

het bossen- en parkenkompleks van Varsenare, St.-Andries (Brugge), St.-Michiels (Brugge) en Loppem

het bossen- en parkenkompleks van Oostkamp, Waardamme, Ruddervoorde en Loppem

het bossen- en parkenkompleks van Hertsberge, Beernem, Wingene en Ruiselede

het bossen- en parkenkompleks van Sijsele, Oedelem, St.-Kruis en Assebroek (Rijkevelde-Male)

de Meeren en Loweiden van Assebroek, Oedelem en Oostkamp en het Beverhoutsveld

de talrijke kastelen met omgevende parken en vijvers zijn kenmerkend voor het Brugse Houtland.

6. Het Heuvelland en de omgeving van Ieper en Poperinge met als voornaamste landschappelijke elementen

het glooiende, vaak geaccidenteerd landschap waarin de Kemmelberg, de Rode- en de Scherpenberg

de vijvers van Zillebeke en Dikkebus

de bossen van Proven en West-Vleteren

Foto : Van Rafelghem

het Helleketelbos (Poperinge, Watou)
de Galgebossen (Poperinge-Elverdinge)
de bossen van de Ieperse KOO te Zillebeke, Wijtschate en Kemmel ('t Hoge, 't Zwarte Leen, de Kampagne, de Groenenburg, het Papenelst, de Huikerbossen, de Kemmelse Kampagne)
de bossen van Zonnebeke, Beselare en Geluveld (Den Doel, de Nonnebossen, het Reutelbos, het Vijverbos)
de Palingbeek te Zillebeke.

-
7. Het land tussen Leie en Schelde met
de heuvelrug van Bellegem
de oude Scheldarmen te Outryve, Avelgem, Waarmaarde en Kerkhove
de oevers van Leie en Schelde met hier en daar nog herinneringen aan de ambachtelijke vlasnijverheid.

8. Het Tieltse

De ruime omgeving rond de stad Tielt bestaat uit een glooiend en vrij gaaf gebleven agrarisch landschap, waarin weinig markante punten voorkomen maar dat door zijn liefelijkheid en zijn afwisseling zeer geschikt is voor diverse vormen van wandeltoerisme.

De omgeving rond het kasteel van Ardoois (Manegem) vormt de laatste beboste zone voor de Mandelvallei.

Provinciale Domeinen, Gewestelijke Parken en dagrecreatie-oorden in West-Vlaanderen

Het Tillegembos te Brugge - St.-Michiels

Reeds in 1963 kocht het Provinciaal Bestuur van West-Vlaanderen het mooiste stuk (44 ha) van het uitgestrekte Tillegembos op het grondgebied van de voormalige gemeente St.-Michiels (thans Brugge) en stelde dit open voor het publiek. Dit provinciaal domein is geen 'Gewestelijk park' in de meest volledige zin. Het mist daartoe de evenwichtige dosering van water, open ruimte en bos; ook de oppervlakte is daartoe te bescheiden, terwijl het domein wegens zijn ligging overwegend ten dienste van de agglomeratiebevolking staat.

Tillegem is daarentegen een bijzonder geschikt wandelbos, wegens de variatie van loof- en naaldhout, de vele dreven en paadjes, de rijke natuur en de nabijheid van een bevolkingsagglomeratie. In deze laatste faktor schuilt tevens het grootste gevaar voor het bos. Op sommige dagen is de bezoekerstoeloop zo groot dat het bos — maar vooral de onderbegroeiing en de wilde flora — er schade van ondervindt. Het Tillegembos is duidelijk aan een verzadigingspunt toe. Dit is trouwens de reden waarom het domein in het noorden met enkele hektaren werd uitgebreid om er een concentratiepunt te scheppen rond een oud hoevetje dat tot een landelijke herberg 'In de Trutseelaar' werd omgebouwd. In deze omgeving werden een bolbaan, een eendenpoel en een kinderspeeltuintje voorzien, evenals enkele speelweiden en een parkeerterrein.

Het Tillegembos is kenmerkend voor het park- en bossengebied waaraan het landschap ten zuiden van Brugge zo rijk is; het bewegwijzerde 'natuurpad' geeft de geïnteresseerde wandelaar een overzicht van de bijzonderste elementen van dit landschapstype.

Het Tillegembos leverde het provinciaal bestuur van West-Vlaanderen een belangrijk stuk ervaring op, waaruit kan worden geput bij de uitbouw van andere voor recreatie bestemde bossen, speciaal voor het recent verworven Lippensgoed-Bulskampveld te Beernem.

De voornaamste ervaringen waren :

dat er een belangrijk tekort aan toegankelijke bosgebieden bestaat en

dat aan het bezoekerspubliek een behoorlijk 'bezoekersgedrag' kan worden bijgebracht, mits een inloopperiode en mits een permanente begeleiding.

De ervaring met Tillegembos heeft ook geleerd dat een bebost recreatieoord tenminste een 50-tal hectare moet omvatten om met enig succes de recreatiedruk van een grote stedelijke bevolking te overleven.

Het Lippensgoed-Bulskampveld

In de loop van 1971 kocht het provinciebestuur van West-Vlaanderen een bosgebied te Beernem dat deel uitmaakt van het uitgestrekte Bulskampveld. Het omvat ongeveer 201 ha. en wordt naar de vroegere eigenaar 'Lippensgoed-Bulskampveld' genoemd.

Dit nieuwe provinciaal domein omvat

40 ha. park, kasteel en dreven

48 ha. loofbos

49 ha. naaldhout

1 ha. vijver

53 ha. wei- en akkerland.

Het domein is sinds 18 maart 1972 (Boomfeestdag) voor het publiek toegankelijk.

Hoewel het element 'water' ook in dit provinciaal domein nagenoeg afwezig is, biedt de grotere totale oppervlakte en het grotere aandeel open ruimte meer mogelijkheden om er een polyvalent recreatieoord te creëren.

De Westvlaamse Vereniging voor de Vrije Tijd heeft de recreatieve uitbouwmogelijkheden van het Lippensgoed bestudeerd en in een adviesnota aan de Bestendige Deputatie samengevat.

De voornaamste opties zijn de volgende :

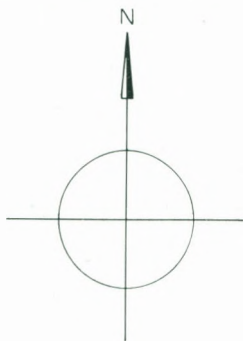
Het domein is het best geschikt voor rustige recreatievormen; toch zijn zekere vormen van 'spelrecreatie' gewenst die evenwel op een beperkte ruimte moeten gegroepeerd worden. De uit botanisch en ornitologisch oogpunt kwetsbaarste gedeelten zullen op een onopvallende wijze tegen mogelijke vertrapping of verstoring worden afgeschermd.

Er wordt gesteld dat een grote bezoekersconcentratie rond de meest populaire spelakkomodaties 'sfeerscheppend' is en tevens bevorderlijk voor de rust en de stilte in de overige minder druk bezochte terreindelen.

Aangezien de openluchtrecreatie tijdens vrije dagen en op het weekeind grotendeels in gezinsverband gebeurt dienen de voorzieningen te worden afgestemd op activiteiten die door de verschillende leeftijdsgroepen — gezamenlijk of afzonderlijk — kunnen worden beleefd of uitgeoefend.

In het 'Lippensgoed-Bulskampveld' is men voor de spelvoorzieningen met een massa-karakter aangewe-

HET PROVINCIAAL DOMEIN LIPPENSGOED-BULSKAMPVELD TE BEERNEM

0 100 200 300 400 500 1000m

zen op de ruimte in de onmiddellijke omgeving van het kasteel.

De projecten van primair belang die in het provinciaal domein dienen ingeplant, zijn, benevens de utilitaire voorzieningen zoals parkings, sanitaire blokken, afvalkorven, e.d. een terrein voor balspelen, een caféterras, speel- en ligweiden, terreinen voor natuurbeleving, exploratie en observatie, ruit- en wandelpaden, piknikbanken, een zelfbedieningssnackbar, een speeltuin voor peuters en kleuters, een kinderplonsbad, zitbanken en een openluchtzwemgelegenheid met solarium.

Vooraf het kinderplonsbad en de openluchtzwemgelegenheid zijn dringend gewenst om de polyvalentie van het terrein met de 'derde dimensie' aan te vullen, met name het element water.

Momenteel is de Technische Dienst der Wegen bij het Provinciaal Bestuur bezig met de aanleg van Parkeerterreinen aan de voornaamste twee toegangswegen.

Het Provinciaal Domein 'Proostdijbos' te Geluveld

Vanwege de jeugdorganisaties die het openluchtlevens als een onderdeel van hun activiteiten beoefenen, wordt herhaaldelijk de klacht gehoord dat weinig terreinen werkelijk geschikt zijn voor het houden van tentenkampen. Om aan deze nood tegemoet te komen en omwille van de nabijheid van het Westvlaamse Heuvelland, de vijvers van Zillebeke en Dikkebus, de uitgestrekte bossen van de leperse KOO en het toekomstige gewestelijk park 'Den Doel', heeft het provinciebestuur in 1970 twee kleine bossen met een gezamenlijke oppervlakte van 11 ha. aangekocht in de gemeente Geluveld. Het terrein zal door de jeugdorganisaties zelf worden ingericht als een kampeerterrein, nadat de elementaire uitrusting (water- en afvoer, sanitair, elektriciteit) er door het provinciebestuur zal aangelegd zijn. Het terrein zou reeds in gebruik geweest zijn indien men niet ontdekt had dat nog heel wat gevaarlijke munitie uit de eerste wereldoorlog in de grond steekt, die eerst door de ontmijningsdienst van het Ministerie van Landsverdediging moet worden weggeruimd. Uiteraard zijn de gebruiksmogelijkheden van het Proostdijbos beperkt tot het doel waartoe het werd aangekocht en ingericht. Het kan echter best als een 'piknikbosje' voor zondagse wandelaars gebruikt worden tijdens de perioden waarop er geen jeugd-kampen doorgaan.

Het Gewestelijk Park 'De Palingbeek' te Zillebeke

Op het grensgebied van de voormalige gemeenten Zillebeke, Hollebeke en Voormezele, nu tot het grote Zillebeke gefusioneerd, eindigde kort voor de eerste Wereldoorlog een derde poging om de gekanaliseerde Ieperlee met de Leie te Komen te verbinden. Die pogingen dateerden al van 1864. De onberekenbare gronden van de ondergrond (klei en kwijl-zand) hadden telkens de overhand gehaald op de technische mogelijkheden van die tijd. Daardoor ontstond in dit glooiend landschap een diepe en vormloze sleuf met een lengte van ongeveer 3 km. die in de loop van zestig jaar opnieuw met een soort oerwoud is overgroeid; een paradijs voor allerlei zeldzaam geworden planten, kruiden en vogels op een oppervlakte van 35 ha. Het provinciebestuur van West-Vlaanderen nam het initiatief om dit stuk natuur tot een recreatieoord uit te bouwen.

In het gewestplan voor de Ruimtelijke Ordening van het gewest Ieper-Poperinge was deze bestemming uitdrukkelijk voorzien (Code 8P en 8T). Het gebied van de Palingbeek blijft eigendom van het Ministerie van Openbare Werken, die zelfs nog 16 bijkomende hektaren ont-eigende.

Ook het provinciebestuur voegde daar nog 8 ha. aan toe, waarop een parkeerterrein, een toegangsweg, een ont-haalcentrum en enkele recreatieve voorzieningen worden gepland. Het gehele Gewestelijk Park 'De Palingbeek' zal op deze wijze ongeveer 59 ha. groot worden. Er werd reeds een houten brug over de kanaalsleuf aangelegd evenals verharde paden. De belangrijkste vogelbroed-plaatsen werden daarbij zoveel mogelijk gespaard. Het recreatiedomein zal een overwegend rustig karakter behouden. De openstelling voor het publiek wordt in het vooruitzicht gesteld voor 1973.

Het Gewestelijk Park 'Gavermeer' te Harelbeke

In het bekken van de Gaverbeek, ruim 13.000 ha, uitgestrekt, zijn reeds vanouds 5.000 ha. landbouwgrond water-ziek, de zogeheten Gavermeersen. Sinds de bouw van een afleidingskoker naar de Leie is de ontwatering van het gebied er sterk op vooruit gegaan.

Aangezien de E3 autoweg op de rand van dit laaggelegen meersengebied zou worden aangelegd, was het nodig het traject over meerdere kilometers op te hogen; te Harelbeke-Stasegem tot 7 meter boven het maaiveld. Hiervoor waren nagenoeg 4 miljoen kubieke meter zand nodig. Onder de Gavermeersen zelf was geschikt zand te vinden, zodat op het grensgebied van Harelbeke met Deerlijk een waterplas van circa 65 ha. is ontstaan: 'het Gavermeer'. Op en rond dit meer wordt, ingevolge de bestemming voorzien in het Gewestplan, een recreatieoord gepland met ruimte voor de meeste takken van de watersport, een strand, lig- en speelweiden, een vakantiemotel, een kampeerterrein, een overdekt zwembad, een ruitrijcentrum en het Gemeentelijk Sportpark van Harelbeke. De gehele coördinatie wordt ter hand genomen door de interkommunale vereniging Leiedal. De eerste zorg bestaat erin het water dat in het meer komt, zuiver te krijgen en zuiver te houden. Aangezien het winnen van zand werd stopgezet, zonder dat de bodem of de oever van het meer aan hun nieuwe recreatieve functie werden aangepast, zal ook dit aanpassingswerk tot de eerste zorgen gaan behoren. De totale oppervlakte van het Gewestelijk Park 'Gavermeer' zal zowat 82 ha. bedragen.

Het Gewestelijk Park 'Rijkevelde-t Wit Zand' te Sijsele-Oedelem-Brugge

In het voorontwerp van Gewestplan voor Brugge-Oost-kust wordt een gebied van ongeveer 205 ha., gelegen op de zuidoostelijke rand van de Brugse agglomeratie als Gewestelijk Park voorbehouden. Het beschouwde gebied bevindt zich voor nagenoeg 90 ha. op het grondgebied van Oedelgem, voor circa 90 ha. op het grondgebied van Sijsele en voor ongeveer 25 ha. op het territorium van Brugge (voormalig grondgebied van Assebroek en St.-Kruis). Het als Gewestelijk Park aangeduide gebied maakt deel uit van een ruimer landschappelijk geheel waarvan zekere randgebieden zonder ingrijpende wijziging van het huidig gebruik, bij de recreatieve functie van het centrale gedeelte kunnen aansluiten. Op deze wijze kan een gewestelijk park van circa 300 ha. tot stand komen op nauwelijks 6 km van het Brugse Stadscentrum.

Met uitzondering van een militair domein van 45 ha. is het gehele gebied privé-eigendom, maar rond het kasteel Rijkevelde werd door de vereniging 'De Sijzeelse Geelgors' en door de 'Werkgroep voor het Gewestelijk Park Rijkevelde-t Wit Zand' een vogel- en dierenpark van 6 ha. aangelegd dat voor het publiek toegankelijk is. De meeste zandwegen die de bossen doorkruisen zijn eveneens voor het publiek toegankelijk en worden nu reeds druk door ruiters bereden.

Het kasteel zelf wordt als konferentieoord aangewend en maakt deel uit van de Internationale Federatie van Europahuizen (FIME).

In de loop van 1970 heeft de Westvlaamse Vereniging voor de Vrije Tijd een adviesnota opgesteld betreffende de recreatieve uitbouw van het gebied. Er werd daarbij een strikt onderscheid in acht genomen tussen stilte-zones, zones bestemd voor het grote publiek en voor spelrecreatie.

De gemeentebesturen van Brugge, Sijzele en Oedelem hebben het voornemen te kennen gegeven om gezamenlijk de realisatie van het Gewestelijk Park na te streven. Een van de grootste bedreigingen voor het recreatie-park is de bouw in het militair domein van een oefen-installatie voor het blussen van scheepsbranden. Bij de scheepsbranden die er worden geënceneerd ontstaan vuile dikke rookwolken die totaal in strijd zijn met de bestemming 'natuurgebied' die het gewestplan aan deze zone heeft willen geven.

Het Gewestelijk park 'Den Doel' te Zonnebeke

In het voorontwerp van Gewestplan voor het gewest Ieper-Poperinge staat het domeinbos 'Den Doel' (68 ha.), aangegeven als een natuurpark. Drie daarbij aansluitende delen worden eveneens als natuurgebied beveiligd, terwijl de ruimere agrarische omgeving van het bosgebied door bijkomende bepalingen beschermd wordt omwille van zijn hoge landschappelijke waarde. De tekst van het Gewestplan bepaalt dat dit gebied via een algemeen of bijzonder plan van aanleg als Gewestelijk Park moet worden vastgelegd.

Het Gewestelijk Park 'Den Doel' wordt een functie toebedacht ten behoeve van de ruimere streekbevolking (Poperinge, Ieper, Wervik, Menen) met inbegrip van de agglomeraties Kortrijk en Roeselare-Izegem.

In overleg met de gemeentebesturen van Zonnebeke en Beselare, het Bestuur voor Waters en Bossen en de intercommunale vereniging WITAB heeft de Westvlaamse Vereniging voor de Vrije Tijd in de loop van 1971 een ideeënschets voor de uitbouw van het Gewestelijk Park ontworpen. Op grond van de daarin vervatte suggesties wordt thans gewerkt aan een Bijzonder Plan van Aanleg voor dit gebied waarin het op produktie gerichte naaldhoutbos, als stille centrale kern, geleidelijk zou evolueren tot een loofbos met een rustig rekreatief karakter. De bosexploitatie zou derhalve ondergeschikt worden aan de bosrecreatie, wat van het Bestuur voor Waters en Bossen de geschikte beheersmaatregelen vereist. Op de rand van het bos zou een bescheiden Horeca-zone worden ingeplant met parkeerstroken en -terreinen die langs de andere zijde bij een zone voor drukkerre recreatievormen zouden aansluiten (openluchtzwembad, kinderspeelplein, zonnebadweiden en dergelijke). Een vijver met strandje en roeigelegenheid zou de overgang vormen naar het agrarisch gebied. In het omgevende agrarisch gebied zouden kampeerboerderijen toegelaten worden evenals een ruitersportcentrum, een bungalowzone en een

kampeerterrain. Het gehele gebied zou worden doorkruist door wandel- en ruiterspaden.

Andere natuurgebieden met een recreatieve betekenis

Benevens het provinciaal domein 'Bulskampveld' te Beernem, en de toekomstige allround gewestelijke parken 'Gavermeer', 'Rijkevelde' en 'Den Doel' telt de provincie West-Vlaanderen nog een groot aantal domeinen die als openluchtrecreatie-oorden met een meer beperkte functie moeten vernoemd worden. Het Tillegem-bos, het Proostdijbos (Geluvelde) en de Palingbeek zijn daarvan goede voorbeelden. Maar in dit verband kan ook melding gemaakt worden van het zeer mooie en bijzonder geschikte 'Helleketelbos' te Poperinge. Ook de omgeving van het Blankaart-natuureservaat kan een veel hogere recreatieve betekenis krijgen.

De aandacht kan ook gevestigd worden op natuurgebieden als de Westhoekduinen van De Panne, het natuurreservaat 'Het Zwin', de beboste duinen tussen Den Haan en Wenduine, het duinenreservaat 'De Doornpanne' (Oostduinkerke en Koksijde), het Garzebekeveld te Adinkerke, de domeinbossen van Koekelare en Houthulst, de Keignaertkreeken in het achterland van Oostende, de omgeving van het Wijnendale-bos, het bossen- en parkengebied rond het Karthuizerinnekklooster St. Anna ter Woestijne te Brugge - St.-Andries, en veel andere bossen- en parkeercomplexen rond Brugge.

Een bijzondere vermelding verdienen nochtans de uitgestrekte bossen in het Ieperse die toebehoren aan de KOO van deze stad. Voor het zuid-oosten van de provincie dat zo arm is aan natuurschoon, betekenen deze bossen een onontdekte schat. Men moet hopen dat de KOO van Ieper er in een nabije toekomst in toestemt een groter gedeelte van deze bossen een sociale bestemming te geven.

In het kader van dit artikel werd geen melding gemaakt van de toeristische recreatie-oorden die op de kustlijn worden gepland. Deze geplande recreatie-parken zijn in de eerste plaats als 'toeristische' infrastructuur te beschouwen.

Besluit

Het zou niet te verantwoorden zijn dat de laatste resten aan natuurschoon in deze provincie zouden worden opgeofferd aan een ongebreidelde rekreatiedruk. Daarom dient de uitbouw van de openluchtrecreatie met overleg te gebeuren.

Een tekort aan toegankelijke natuurgebieden leidt tot vertrapping en degradatie van het reeds toegankelijk gestelde. Een te intensieve uitbouw schendt de authenticiteit van het landschap. De wetenschappelijk waardevolle gebieden dienen zo te worden beveiligd. De educatieve begeleiding van de rekreatant dient zo te worden opgevat dat mensen die hun vrije tijd in een 'natuurlijke' omgeving komen doorbrengen niet langer de vijanden maar de bondgenoten worden van het landschap waarin zijn tijdelijk vertoeven. De openlucht-recreatieoorden in West-Vlaanderen dienen zo talrijk te zijn en zo te worden uitgebouwd dat zij iedere inwoner de kans bieden zich aan een anderssoortige omgeving dan het gewone werken woonmilieu te komen 'her-bronnen'. Zij die de natuur kennen en haar bestuderen moeten het zich tot een sociale plicht aanrekenen de 'gewone' rekreatant daarbij behulpzaam te zijn. Ook de eigenaars van onze laatste natuur-reservaten hebben een analoge sociale verplichting.